

Rok 2014 bude zaujímavý na podnetné jubileá

Bude príležitosť pripomenúť si okrúhle výročia narodenia alebo úmrtia (deliteľné piatimi) mnohých význačných osobností kultúrneho života. Uvádžam aspoň niekoľko mien: **Leonardo da Vinci** (1452–1519), **G. Galilei** (1564–1642), **Ch. Darwin** (1809–1882), **P. Cézanne** (1839–1906), **Ch. S. Peirce** (1839–1914), **J. Murgaš** (1864–1929), **M. Gándhí** (1869–1948), **W. S. Churchill** (1874–1965), **A. Einstein** (1879–1955), **O. Březina** (1868–1929), **R. Rolland** (1866–1944), **K. Rahner** (1904–1984), **M. L. King** (1929–1968), **A. D. Sacharov** (1921–1989), **L. Hanus** (1907–1994). Zvlášť pripomínam tých, ktorí majú v tomto roku dvojnásobné výročia (narodenia i úmrtia). Uvádžam ich podobenky, niektoré myšlienky, ktorými zanechali podnetný odkaz aj pre 21. storočie.

Francesco PETRARCA (20.7.1304–19.7.1374), taliansky básnik, sa stal sa prorokom renesančného platonizmu i aristotelizmu. Literárnu činnosť striedal s politicko-diplomatickým poslaním. Svojou lyrikou zvýraznil nielen duševné rozpoloženie pozemskými citmi a oddanosťou k Bohu, ale ukázal aj dokonalú básnickú formu a brilantný latinský jazyk. Vnímal dôležitosť morálnej filozofie, ktorej hlavným záujmom má byť človek a jeho duchovné problémy (*O liekoch na šťastie a nešťastie, O nevedomosti, O samotárskom živote*). Stal sa trvalým symbolom humanistického prístupu (rétorika, poetika, história, morálna filozofia) k ľudským problémom. *Je bezpečnejšie pestovať dobrú a zbožnú vôľu než schopný a jasný intelekt. Predmetom vôle je dobro, predmetom intelektu pravda. Je lepšie chcieť dobro než poznať pravdu.*

Immanuel KANT (22.4.1724–12.2.1804), nemecký filozof, patril k najvzdelanejším ľuďom svojej doby. V roku 1770 získal katedru logiky a matematiky i titul riadneho profesora filozofie. Prednášal na univerzite etiku, estetiku, fyziku, geografiu, prirodzené právo, antropológiu, mechaniku, mineralógiu i dejiny prírodných vied. Analyzoval pôvod, rozsah a formy poznania i hranice ľudských poznávacích schopností. Vytvoril základy teórie poznania, rozhodovania a konania, estetického cítenia i účelnosti (*Kritika čistého rozumu, Kritika praktického rozumu, Kritika súdnosti*). *Tvrdím, že v každej jednotlivkej náuke o prírode možno nájsť iba tolko skutočnej vedy, koľko je v nej matematiky... Človek sa môže stať človekom len pomocou výchovy. Nie je ničím, len tým, čím ho výchova spraví... Dve veci naplňajú moju myseľ vždy novým a vzrušujúcim obdivom a hlbokou úctou, čím častejšie a vytrvalejšie sa nimi myslenie zaoberá – hviezdne nebo nado mnou a mravný zákon vo mne.*

Norbert WIENER (26.11.1894–18.3.1964), americký matematik, položil teoretické základy kybernetiky. V knižke *Kybernetika alebo riadenie a prenos informácií v živom organizme a stroji* odhalil a formuloval zákonitosti pre systematické spracúvanie informácií. Objasnil podobnosť medzi systémom počítačích strojov a činnosťou nervovej sústavy. Ukázal význam princípu spätnej väzby pre systémy automatickej regulácie, spoznal dôležitú úlohu plnohodnotných informácií v organizovaných systémoch. Vedel, že poznanie súvisí s komunikáciou, moc s riadením a hodnotenie s etikou. *Samočinný počítač má práve takú hodnotu, akú kvalitu má človek, ktorý ho používa... Dajte človeku čo je ľudské a počítaču to, čo je strojové.*

Karl RAHNER (5.3.1904–30.3.1984), katolícky teológ, nemecký jezuita, bol oficiálny teológ na II. vatikánskom koncile (1962–1965). Zlúčil vernosť cirkvi s jej trvalou reformou. Prispel k zlatému fondu teológie 20. storočia (okolo 4000 odborných článkov, publikácií a kníh). Ľudský život vnímal v trvalej Božej prítomnosti. Spoznal anonymných kresťanov v tých, ktorí žijú plný kresťanský život aj bez príslušnosti k cirkvi. *Človek je konečná bytosť schopná Nekonečna... Človek vtedy najlepšie porozumie sebe, keď chápe ako možné seba vyslovenie Boha, ktoré sa stalo v Ježišovi Kristovi skutočnosťou... Môžeme byť lepší, pretože nemáme právo žiadať si lepší svet, keď nezačneme s polepšením vo vlastnom srdci.*

Systematické spomienky sú aj na to, aby nám ukazovali správny smer a pomáhali nám vykročiť s odhodlaním vpred – do neistej budúcnosti, ktorej základom je spoznaná minulosť. (dmj)